

МАТЕРИАЛИ
ЗА VI МЕЖДУНАРОДНА
НАУЧНА ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦИЯ
«НОВИНИ ЗА МОДЕРНА НАУКА -
2010»

17-25 май, 2010 г.

Том 15
Педагогически науки
Психология и социология

София
«Бял ГРАД-БГ» ООД
2010

То публикува «Бял ГРАД-БГ» ООД, Република България, гр.София,
район «Триадица», бул. «Витоша» №4, ет.5

**Материали за 6-а международна научна практична
конференция, «Новини за модерна наука», - 2010. Том 15.
Педагогически науки. Психология и социология.
София. «Бял ГРАД-БГ» ООД - 112 стр.**

Редактор: Милко Тодоров Петков

Мениджър: Надя Атанасова Александрова

Технически работник: Татяна Стефанова Тодорова

Материали за 6-а международна научна практична конференция,
«Новини за модерна наука», 17-25 май, 2010 г.
на педагогически науки, психология и социология.

За ученици, работници на проучвания.

Цена 10 BGLV

ISBN 978-966-8736-05-6

© Колектив на автори, 2010

© «Бял ГРАД-БГ» ООД, 2010

ПСИХОЛОГИЧЕСКА ФИЗИОЛОГИЯ

Ламбуцька Ж.А., Савченко Т.Л.

Інститут психології ім. Г.С. Костюка АПН України

ОСОБЛИВОСТІ ДЕЯКИХ МНЕМІЧНИХ ФУНКЦІЙ ФАХІВЦЯ ПРОФЕСІЙ ТИПУ «ЛЮДИНА-ЛЮДИНА»

Розвиток психології професійної діяльності за останні десятиріччя за змістом теоретичних, експериментальних та прикладних робіт відображало основні наукові і соціальні позиції взаємовідношення психології і трудової діяльності, а саме: направленість результатів досліджень не лише на полегшення людської праці, але й на прагнення зробити її ефективною та безпечною; забезпечити взаємне пристосування людини і діяльності (її змісту, засобів, умов та організації); отримання знань про індивідуальні особливості людини, про опосередковані прояви психіки (особливо в професіях типу «людина-людина») та можливостях управління, корекції функціональних станів і професійної придатності. При вивченні теорії професійної діяльності та обґрунтування принципів і методів формування професійної придатності, вдосконалення способів психологічного забезпечення працездатності, змінюється акцент з розробки питань інженерно-психологічного проектування систем «людина-машина» на психофізіологічне забезпечення становлення фахівця у професіях типу «людина-людина».

Введення у психологію праці, як реальної основи живої діючої людини, що переживає, усвідомлює, володіє індивідуальним способом соціального буття, відкриває можливості для дослідження індивіда як активного суб'єкта своєї діяльності і свого внутрішнього світу, який шляхом реорганізації власних реальних, психічно опосередкованих діяльних взаємин зі світом змінює свою свідомість, світ своїх переживань. При цьому на всіх етапах взаємодії людини з навколишнім середовищем чільне місце у психічному відображенні реального світу дослідники відводять функції пам'яті.

Слід зауважити, що найдосконаліші способи запам'ятовування знаходять свою основу в тісному взаємозв'язку процесів пам'яті, мислення, мотивації, позитивних емоцій. Відомо, що краще запам'ятовується емоційно забарвлений матеріал. Щоб запам'ятати потрібне людина намагається якомога ліпше це осмислити, логічно зв'язати його з попередніми знаннями. Запам'ятати або пригадати означає в цьому разі – подумати.

Досліди показали, що в перший час після заучування матеріал забувається скоріше, ніж згодом.

Тут виявляється така закономірність: чим довше який-небудь матеріал затримався в нашій пам'яті, тим менше він потім збувається. Отже доцільність заучування полягає в тому, щоб на перших порах по можливості повніше затримувати матеріал в пам'яті (Раєвський О.М., 1950).

Обробка матеріалу не в розумінні механічного заучування, а в розумінні встановлення внутрішнього зв'язку, послідовності, переходу від одного до другого – це і ряд інших прийомів роблять нашу пам'ять надзвичайно обширною.

Саме цим можна пояснити багатство пам'яті професіонала в галузі своєї професійної діяльності. В процесі роботи у нього виробилось багато способів запам'ятовування та відтворення, які дають можливість легше і ґрунтовніше пам'ятати потрібне. Особливе значення при цьому має те, що всі навички, знання, уміння, які він використовує в своїй роботі, укладені в струнку систему, зв'язані між собою і добре продумані (Лезер Ф., 1979).

Вивчення психологічних механізмів розвинених форм пам'яті та їх функцій у діяльності людини показало, що операції, які виконує людина під час довільного запам'ятовування, організовують актуальне, наявне відповідно до образу майбутнього. Збереження – не мета, а побічний ефект такої організації, результат побудови системи. Процес запам'ятовування пов'язаний з ієрархічно організованою системою дій суб'єкта, що готують його до майбутнього використання предмета дії, відповідно до тих чи інших завдань.

Аналіз численних досліджень пам'яті свідчить, що пам'ять реалізує найважливішу регулятивну функцію психіки в переробленні і збереженні інформації, в організації та реалізації поведінки, діяльності й спілкування.

Центральним, у визначенні біологічних основ психічних явищ у ході розвитку науки, стало питання про співвідношення психічних і нейрофізіологічних процесів на тій підставі, що субстратом психічного є нервова система.

Провідна тенденція становлення фахівця, зокрема в професіях типу «людина-людина», за дослідженнями Л.Н.Собчик (2000), визначає наступні індивідуально-типологічні риси особистості:

- особливості мотиваційної сфери, яка забезпечує силу і спрямованість діяльності індивіда;

- індивідуальний стиль переживання, суб'єктивну чутливість до явищ оточуючого життя, що виявляється як тлом настрою, так і інтенсивністю вираження почуттів. Індивідуальні особливості емоційної сфери з особливою яскравістю виявляються в нестандартних ситуаціях і великою мірою визначають тип реагування індивіда на стрес. Це особливо важливо мати на увазі особам, задіяним в професійній сфері типу «людина-людина»;

- когнітивний стиль індивіда, тип сприйняття інформації, її опрацювання, а потім – відтворення;

Усе це разом – мотивація, емоційні особливості, тип мислення, зокрема, в професійній діяльності типу «людина-людина», – складає індивідуально-

типологічну базу, на якій у процесі взаємодії з навколишнім середовищем і формується особистість фахівця.

На основі системного підходу до дослідження пам'яті у контексті досліджень С.П.Бочарової (1981), можна зробити висновок, що в основі провідних тенденцій, які пронизують усі рівні особистості, лежать індивідуальні особливості мнемічної активності людини, які визначають її мнемічний стиль психологічної діяльності і впливають на формування забезпечення становлення фахівця, зокрема, в професіях типу «людина-людина».

Дзвоник Г.П., Ламбуцька Ж.А.

Інститут психології ім. Г.С.Костюка АПН України

СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА СТРЕСУ І ЙОГО НАСЛІДКІВ

У нинішніх умовах психологія стала невід'ємною складовою професійної підготовки фахівців усіх спеціальностей вищої кваліфікації. Психологічні знання, навички і вміння є важливим засобом досягнення професійних успіхів, особливо у галузях, які торкаються проблем «людина-людина», а також забезпечення гармонійного розвитку своєї особистості й психологічного здоров'я. Часто можна почути, що ворогом здоров'я є стрес.

На сучасному етапі розвитку психологічної науки стрес привертає все більше уваги дослідників. Особливу цікавість викликають питання психологічних та психофізіологічних особливостей перебігу стресових реакцій в усіх сферах життя та діяльності людини, особистісний, віковий аспекти, а також виникнення, протікання та профілактику стресу. Стрес постає перед дослідниками як особливий феномен, який тісно супроводжує життєдіяльність людини. Стрес звичайно викликається короткочасними й довготривалими стресорами. До короткочасного відносяться невдачі, відволікання уваги, страхи, біль, дефіцит часу; до довготривалих – конфліктні ситуації, небезпечна робота, ізоляція, тривалі нервово-психічні перевантаження.

Клінічна симптоматика, що виявляється при гострому і хронічному стресі, багато в чому схожа: виражене безсоння, відчуття болю і тиск в потилиці, шиї, животі, спині, а також в області грудної клітки і очних яблуках, рясний піт, утруднення дихання, втома і потреба у відпочинку, нудота, тремтіння в колінах і т.д. В стресовому стані важко або неможливо здійснювати цілеспрямовану діяльність, утруднені переключення і розподіл уваги, може наступити навіть загальне гальмування або повна дезорганізація діяльності. При цьому навички і звички залишаються без змін і можуть замінити собою усвідомлені дії. При стресі можливі помилки сприйняття, пам'яті (забуває добре відоме), неадекватні реакції на несподівані подразники і т.д. Проте у окремих людей не-

15

**МАТЕРИАЛИ
ЗА VI МЕЖДУНАРОДНА
НАУЧНА ПРАКТИЧНА
КОНФЕРЕНЦИЯ**

**«НОВИНИ ЗА МОДЕРНА
НАУКА -2010»**

17-25 май, 2010 г.

**Том 15
Педагогически
науки
Психология и
социология**

София
«Бял ГРАД-БГ» ООД
2010

